

6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Uygulama Alanının Eleştirisi

Murat ORUÇ¹

Özet

Mukayeseli hukuktaki gelişmelere daha fazla uzak kalamayan Türk kanun koyucusu, tüketicinin korunması amacıyla ilk adımı 1995 yılında atmış ve 4077 sayılı Kanun'u yürürlüğe sokmuştur. Önemli bir ihtiyacı gidermesi bakımından olumlu karşılanan bu Kanun, uygulama alanının genişliği nedeniyle eleştirilere de maruz kalmıştır. Bu eleştiriler doğrultusunda uygulama alanının daraltılması beklenirken; 4077 sayılı Kanun'u ilga eden ve onun yerine yürürlüğe giren 6502 sayılı Kanun'da, düzenlemenin uygulama alanını daha da genişletilmiştir. Anılan düzenleme uyarınca, her türlü tüketici işlemi ile tüketiciye yönelik uygulamalar Kanun'un uygulama alanına girmektedir. Kanun'un uygulama alanının bu denli geniş tutulması, hem teorik hem de pratik birçok soruna yol açmıştır. Gerçekten de 6502 sayılı Kanun, temel kanun olan Türk Borçlar Kanunu'na neredeyse hiçbir uygulama alanı bırakmamıştır. Bu durum, hukuk fakültelerindeki eğitimin de yeniden ele alınmasını ve gelişen koşullara göre uyarlanmasını zorunlu kılmaktadır. Öte yandan, Kanun'un uygulama alanının gerekli hazırlıklar yapılmaksızın genişletilmesi, tüketici mahkemelerindeki iş yükünü arttırmakta ve hak arama hürriyetinin etkin bir biçimde kullanılmasını da engellemektedir.

Anahtar Kelimeler: Tüketici, Tüketici İşlemi, Tüketiciye Yönelik Uygulamalar, Tüketici Sorunları Hakem Heyeti, Tüketici Mahkemeleri.

Criticism on the Area of Application of the Law on Consumer Protection No. 6502

Abstract

Turkish Lawmaker who couldn't keep their distance to the developments in comparative law made their first step in 1995 for the purpose of the protection of consumers and put the Law No. 4077 in force. This Law was responded positively for meeting an important necessity yet it was criticized for having a broad range of application area. The Lawmaker, who was being expected to narrow the area of application of the Law in accordance with such criticism, has extended the area of application with Law No. 6502 which was put in force in replacement of Law No. 4077 and superseded it. Pursuant to the aforementioned regulation, any and all applications regarding consumer transactions and actions towards consumers fall within the scope of this Law. Keeping the area of application of Law in such broad range caused many problems both theoretically and practically. In fact, Law No. 6502, did not leave almost any area of application to Turkish Law of Obligations which is the fundamental law. This situation brings the necessity of reconsidering the education in law faculties and obliges to adapt it in accordance with the changing conditions. On the other hand, extending the application area of Law without making the necessary preparations increases the work load in consumer courts and prevents the right to legal remedies effectively.

Keywords: Consumer, Consumer Transaction, Applications Towards Consumer, Arbitration Committee for Consumer Problems, Consumer Courts.

¹ Yrd. Doç. Dr., Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, moruc@fsm.edu.tr

GİRİŞ

Üretim, teknoloji, reklam ve pazarlamadaki gelişmeler, mal ve/veya hizmet sunanların karşısındaki kişinin elini zayıflatmıştır. Sözleşmenin her iki tarafının da eşit olduğu varsayımından yola çıkılarak kaleme alınan klasik mevzuat da, eli zayıflayan tarafı koruma bakımından yetersiz kalmış ve mal ve/veya hizmet sunanların karşısındaki kişiyi koruma amaçlı yasalar ardı ardına kabul edilmeye başlanmıştır. Bu gelişmelere daha fazla uzak kalamayan Türk kanun koyucusu da, Avrupa Birliği mevzuatıyla uyum amacını da gözeterek, 1995 yılının Mart ayında 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'u (eTKHK) yürürlüğe koymuştur². 4822 sayılı Kanun³ ile esaslı bir revizyon geçirmesine karşın arzu edilen sonuca ulaşılmadığı düşünülmüş olmalı ki, bu Kanun'u ilga eden 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun (TKHK), 7 Kasım 2013 tarihinde kabul edilmiş ve yayımı tarihinden altı ay sonra, yani 28 Mayıs 2014'te yürürlüğe girmiştir⁴.

4077 sayılı Kanun yürürlüğü sırasında, Kanun'un uygulama alanı öğretinin eleştirisine maruz kalmıştır⁵. Bu tebliğimizde, 6502 sayılı Kanun'unda söz konusu eleştirilerin dikkate alınıp alınmadığı; alındıysa bunların hangi düzeyde olduğu incelenecektir. Bu amaçla öncelikle “tüketici işlemi” ve “tüketiciye yönelik uygulamalar” kavramları üzerinden Kanun'un uygulama alanını belirleyeceğiz. Bunun ardından, Kanun'un uygulama alanının teoride, pratikte ve hukuk eğitimindeki yansımalarını ele alacağız ve nihayet ulaştığımız sonuçları ve çözüm önerilerimizi aktararak tebliğimizi sonlandıracağız.

I. Kanun'un Kapsamının Belirlenmesi

4077 sayılı Kanun'un 2. maddesinde Kanun'un uygulama alanı, “*Bu Kanun, 1 inci maddede belirtilen amaçlarla mal ve hizmet piyasalarında tüketicinin taraflardan birini oluşturduğu her türlü tüketici işlemi kapsar*” olarak belirtilmişken; 6502 sayılı Kanun'un sınırları “*Bu Kanun, her türlü tüketici işlemi ile tüketiciye yönelik uygulamaları kapsar.*” şeklinde çizilmiştir (m. 2). İki hükmün lafzı mukayese edildiğinde ilk göze çarpan husus, 4077 sayılı Kanun'un yalnızca “tüketici işlemi” kapsamına aldığı; 6502 sayılı Kanun'un ise, “tüketici işleminin” yanı sıra “tüketiciye yönelik uygulamaları” da kapsamına dâhil ettiği. Öte yandan, 4077 sayılı Kanun'da tüketici işlemi “*1 inci maddede belirtilen amaçlarla mal ve hizmet piyasalarında tüketicinin*

² RG 08.03.1995, S. 22221.

³ Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun. RG 14.03.2003, S. 25048.

⁴ RG 28.11.2013 S. 28835.

⁵ Birçokları yerine bkz. **Rona Serozan**: “Tüketiciyi Koruma Yasasının Sözleşme Hukuku Alanındaki Düzenlemesinin Eleştirisi”, Yasa Hukuk, İçihat ve Mevzuat Dergisi, C. XV, S. 173/4, Mayıs 1996, s. 579 vd.

tarafından birini oluşturduğu” şeklinde nitelendirilmişken; 6502 sayılı Kanun’da böyle bir detaylandırmaya yer verilmeyerek, tüm tüketici işlemleri kapsam içerisine alınmıştır. Salt bu tespitler dahi, 6502 sayılı Kanun’da, 4077 sayılı Kanun’a nazaran uygulama alanının genişletildiğini göstermektedir.

6502 sayılı Kanun, tüketici işlemi ile tüketiciye yönelik uygulamaları kendisine mihenk taşı olarak kabul ettiğine göre, öncelikle bu kavramlardan anlaşılması gerekenin ne olduğu tespit edilmelidir. Bu amaçla önce tüketici işlemi ve hemen akabinde tüketiciye yönelik uygulamalar kavramları incelenecektir.

A. Tüketici İşlemleri

Kenar başlığı “Tanımlar” olan TKHK’nın 3. maddesi uyarınca tüketici işlemi *“Mal veya hizmet piyasalarında kamu tüzel kişileri de dâhil olmak üzere ticari veya mesleki amaçlarla hareket eden veya onun adına ya da hesabına hareket eden gerçek veya tüzel kişiler ile tüketiciler arasında kurulan, eser, taşıma, simsarlık, sigorta, vekâlet, bankacılık ve benzeri sözleşmeler de dâhil olmak üzere her türlü sözleşme ve hukuki işlemi”* ifade eder. Anılan hüküm, 4077 sayılı Kanun’un 3. maddesiyle mukayese edildiğinde, tüketici işleminin sınırlarının genişletildiği görülmektedir. Bu nedenle, tüketici işlemi olarak nitelendirilebilecek hukuki işlemlerin sınıflandırmaya tabi tutularak incelenmesi gerekmektedir.

1. Gerekli İrade Beyanı Adedi Bakımından

Bilindiği üzere, gerekli irade beyanı adedi açısından hukuki işlemler, tek taraflı hukuki işlemler, iki taraflı hukuki işlemler ve müşterek hukuki işlemler olarak gruplandırılmaktadır⁶. 4077 sayılı Kanun yalnızca iki taraflı hukuki işlemleri yani sözleşmeleri kapsamına almışken; 6502 sayılı Kanun iki taraflı hukuki işlemlerin yanı sıra tek taraflı hukuki işlemleri de kapsamına almıştır. Bu nedenle, ayıp ihbarı, sözleşmeden dönme, alım ve önalım haklarının kullanılması *-diğer şartlar da mevcut ise-* bir tüketici işlemi olarak kabul edilecek ve Kanun’un uygulama alanına girecektir.

Niteliği gereği, tüketicinin korunması kavramıyla bağdaşmayan müşterek hukuki işlemler, diğer bir söyleyişle kararlar ise tüketici işlemi değildir ve Kanun’un uygulama alanının dışındadır⁷.

⁶ M. Kemal Oğuzman / Nami Barlas: Medenî Hukuk, Giriş-Kaynaklar-Temel Kavramlar, İstanbul, 2008, s. 155 vd.

⁷ Bu hususta bkz. Çağlar Özel: Tüketicinin Korunması Hukuku, Ankara, 2014, s. 43.

2. Sözleşmenin Tarafları Bakımından

6502 sayılı Kanun'un kapsama alanına bir tüketici işleminden bahsedebilmek için sözleşmenin bir tarafının tüketici diğer tarafının ise satıcı⁸, sağlayıcı⁹, konut finansman kuruluşu¹⁰ veya kredi veren¹¹ olarak nitelendirilebilmesi gerekir. Dolayısıyla, bir konunun TKHK'da düzenlenmiş olması, tek başına onun tüketici işlemi olarak kabul edilmesine yetmeyecek; bunun için bir tarafın mal ve/veya hizmeti tüketmek amacıyla hareket etmesi, diğer tarafın ise, kâr etme amacını gütmesi gerekecektir.

Öğretide de haklı olarak ifade edildiği üzere, Kanun'daki tanımların genişliği karşısında sözleşmenin bir tarafında tüketici var ise, diğer tarafın tacir, esnaf veya serbest meslek mensubu olması önemsizdir; bu işlemler tüketici işlemi olarak kabul edilir¹². Şu kadar ki, söz konusu kişilerin mal veya hizmet sunmayı meslek edinmiş olması gerekir¹³. Dolayısıyla, bu kişiler söz konusu faaliyeti meslek edinmemiş ise, başka bir söyleyişle faaliyet arz olarak gerçekleştiriliyorsa, yapılan hukuki işlem Kanun'un kapsamı dışında kalacaktır.

3. Sözleşmenin Konusu Bakımından

Tüketici işlemi, *mal veya hizmet piyasalarında* gerçekleşen her türlü sözleşme ve hukuki işlem olarak tanımlandığından, tüketici işlemlerinin konusunu mal ve hizmetler oluşturur. TKHK kapsamında mal, *“alışverişe konu olan; taşınır eşya, konut veya tatil amaçlı taşınmaz mallar ile elektronik ortamda kullanılmak üzere hazırlanan yazılım, ses, görüntü ve benzeri her türlü gayri maddi malları”* ifade eder. Bu bağlamda, kural olarak tüketici işleminin konusunu taşınır mallar oluşturur. Ancak konut¹⁴ veya tatil amaçlı taşınmaz mallar da tüketici işleminin konusunu oluşturabilir. Dolayısıyla, işyeri¹⁵, dükkân, otel gibi ticari amaçla satın alınan taşınmazlar Kanun'un kapsamı dışındadır. Belirtmek gerekir ki, konut vasfında olsa dahi, yatırım amacıyla

⁸ TKHK m.3/i: *“Satıcı: Kamu tüzel kişileri de dâhil olmak üzere ticari veya mesleki amaçlarla tüketiciye mal sunan ya da mal sunanın adına ya da hesabına hareket eden gerçek veya tüzel kişiyi”* ifade eder.

⁹ TKHK m.3/ı: *“Sağlayıcı: Kamu tüzel kişileri de dâhil olmak üzere ticari veya mesleki amaçlarla tüketiciye hizmet sunan ya da hizmet sunanın adına ya da hesabına hareket eden gerçek veya tüzel kişiyi”* ifade eder.

¹⁰ TKHK m.3/g: *“Konut finansmanı kuruluşu: Konut finansmanı kapsamında doğrudan tüketiciye kredi kullandıran ya da finansal kiralama yapan bankalar ile Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu tarafından konut finansmanı faaliyetinde bulunması uygun görülen finansal kiralama şirketleri ve finansman şirketlerini”* ifade eder.

¹¹ TKHK m.3/ğ: *“Kredi veren: Mevzuatı gereği tüketicilere kredi vermeye yetkili olan gerçek veya tüzel kişiyi”* ifade eder.

¹² **İ. Yılmaz Aslan:** Tüketici Hukuku Dersleri, Bursa, 2014, s. 7.

¹³ **Murat Aydoğdu:** Tüketici Hukuku Dersleri, Ankara, 2015, s. 64-65.

¹⁴ Yarg. 13. HD, 19.12.2016, E. 2016/28995, K. 2016/23763; Yarg. 13. HD, 02.02.2015, E. 2014/47409, K. 2015/2172. Bkz. Kazancı Bilişim ve İċtihat Bankası.

¹⁵ Yarg. 13. HD, 12.10.2015, E. 2015/32875, K. 2015/29566. Bkz. Kazancı Bilişim ve İċtihat Bankası.

alınan taşınmazlar da Kanun'un uygulama alanında değildir. Bir inşaat projesinden iki adet daire alınması örneğinde, bunlardan birisi konut diğeri yatırım amacıyla satın alınmışsa, konut amacıyla alınan daire Kanun kapsamındayken; yatırım amaçlı alınan daire Kanun kapsamında olmayacaktır¹⁶.

Cismani bir varlığı bulunmadığından hukuken eşya olarak nitelendirilmeyen gayri maddi mallar da Kanun'un uygulama alanı içerisindedir. Bu nedenle, elektronik ortamda kullanılmak üzere hazırlanan yazılım, ses ve görüntülerin satışı Kanun kapsamına girmektedir.

Malların yanı sıra hizmetler de, tüketici işleminin konusunu oluşturabilir. TKHK m.3 uyarınca hizmet, *“bir ücret veya menfaat karşılığında yapılan ya da yapılması taahhüt edilen mal sağlama dışındaki her türlü tüketici işleminin konusunu”* ifade eder. Tanımdan da anlaşılacağı üzere, buradaki hizmet terimi ile kastedilen TBK ve İK'da düzenlenen hizmet (iş) akdi olmayıp; iş görme sözleşmelerinde gündeme gelen iş görmedir.

Mal ve hizmet tanımları bir arada değerlendirildiğinde, bu iki kavram arasında hiçbir boşluk bırakılmamasının amaçlandığı anlaşılmaktadır¹⁷. Dolayısıyla, piyasada iktisadi bir varlığı olan her türlü unsurun Kanun'un kapsamı içerisinde olduğu ifade edilebilecek durumdadır¹⁸.

4. Sözleşmenin Türü Bakımından

TKHK m.3'te, *“eser, taşıma, simsarlık, sigorta, vekâlet, bankacılık ve benzeri sözleşmeler de dâhil olmak üzere her türlü sözleşme”*, tüketici işlemi olarak kabul edilmiştir. Hükümdeki “ve benzeri” ve “her türlü” ifadelerinden de anlaşılacağı üzere, sözleşmenin türü işlemin tüketici işlemi olarak nitelendirilmesi bakımından önemsizdir. Yargıtay kararlarında, tüketici kredisi sözleşmesi¹⁹; banka kredi kartı sözleşmesi²⁰; off shore hesaba yatırılan paranın istirdadı talebi²¹; konut kredisi sözleşmesi²²; kaldıraçlı alım satım alım işlemleri sözleşmesi²³; kredi kartı güvencesi sigorta sözleşmesi²⁴; eser

¹⁶ Yarg. 13. HD, 27.01.2016, E. 2015/36754, K. 2016/2002. Bkz. Kazancı Bilişim ve İctihat Bankası.

¹⁷ **Akıpek**, Millî Şerh – 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi, Hakan Tokbaş / Özlem Tüzüner (Ed.), İstanbul, 2016, s. 46.

¹⁸ **Aydoğdu**, s. 65.

¹⁹ Yarg. 13. HD, 19.10.2016, E. 2016/12718, K. 2016/18811; Yarg. 20. HD, 04.11.2015, E. 2015/12013, K. 2015/10497. Bkz. Kazancı Bilişim ve İctihat Bankası.

²⁰ Yarg. 19. HD, 17.01.2017, E. 2016/6522, K. 2017/208; Yarg. 19. HD, 16.06.2016, E. 2016/1083 K. 2016/10925. Bkz. Kazancı Bilişim ve İctihat Bankası.

²¹ Yarg. 11. HD, 11.01.2017, E. 2015/12175, K. 2017/184; Yarg. 11. HD, 29.09.2016, E. 2015/13484, K. 2016/7621. Bkz. Kazancı Bilişim ve İctihat Bankası.

²² Yarg. 20. HD, 20.6.2016, E. 2016/1453 K. 2016/7254. Bkz. Kazancı Bilişim ve İctihat Bankası.

²³ Yarg. 11. HD, 23.6.2016, E. 2016/90 K. 2016/6987. Bkz. Kazancı Bilişim ve İctihat Bankası.

²⁴ Yarg. 11. HD, 26.10.2015, E. 2015/12215 K. 2015/11044. Bkz. Kazancı Bilişim ve İctihat Bankası.

sözleşmesi²⁵; hasta ile doktor arasındaki tedavi sözleşmesi²⁶; konut satışına ilişkin simsarlık sözleşmesi²⁷; hava yoluyla yolcu taşıma sözleşmesi²⁸; kara yoluyla yolcu taşıma sözleşmesi²⁹ ve kara yoluyla ev eşyası taşıma sözleşmesinin³⁰ tüketici işlemi olarak kabul edildiği görülmektedir.

Bununla birlikte Yargıtay kararlarında, arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesi³¹, profesyonel futbolcu sözleşmesi³², zorunlu mali sorumluluk sigorta sözleşmesi³³; tarımsal sulama abonelik sözleşmesi³⁴ ve 5366 sayılı Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkındaki Kanun uyarınca düzenlenen kentsel dönüşüm projelerine ilişkin sözleşmeler³⁵ tüketici işlemi olarak kabul edilmemiştir.

Burada avukatlık sözleşmesi sözleşmesine ayrıca değinmek gerekir³⁶. Yargıtay kararlarının çoğunluğunda, müvekkilin tüketici olup olmadığına göre bir sonuca varılmaktadır³⁷. Şayet müvekkil tüketici sıfatını taşıyorsa, avukatlık sözleşmesi tüketici işlemi olarak kabul edilmekte; müvekkil tüketici sıfatını taşımıyorsa, tüketici işlemi olarak nitelendirilmemektedir. Ancak tespit

²⁵ Yarg. 13. HD, 15.12.2016, E. 2015/13182, K. 2016/23433 (konut inşaatı); Yarg. 15. HD, 06.12.2016, E. 2016/5633, K. 2016/5021 (klima montajı); Yarg. 20. HD, 08.06.2016, E. 2016/4059, K. 2016/6477 (çatı mantolama); Yarg. 15. HD, 16.05.2016, E. 2015/4211, K. 2016/2813 (galvanizli çelik ev yapımı); Yarg. 3. HD, 18.11.2015, E. 2015/16701, K. 2015/18344 (dış tedavisi). Bkz. Kazancı Bilişim ve İċtihat Bankası.

²⁶ Yarg. 3. HD, 26.11.2015, E. 2015/17110, K. 2015/19069; Yarg. 13. HD, 13.11.2014, E. 2014/30305, K. 2014/35473. Bkz. Kazancı Bilişim ve İċtihat Bankası.

²⁷ Yarg. 13. HD, 19.12.2016, E. 2016/28995, K. 2016/23763; Yarg. 13. HD, 02.02.2015, E. 2014/47409, K. 2015/2172. Bkz. Kazancı Bilişim ve İċtihat Bankası.

²⁸ Yarg. 11. HD, 18.04.2016, E. 2016/3631, K. 2016/4225; Yarg. 11. HD, 11.01.2016, E. 2015/14275, K. 2016/27; Yarg. 11. HD, 23.11.2015, E. 2015/13176, K. 2015/12409. Bkz. Kazancı Bilişim ve İċtihat Bankası.

²⁹ Yarg. 11. HD, 09.11.2015, E. 2015/12340, K. 2015/11770. Bkz. Kazancı Bilişim ve İċtihat Bankası.

³⁰ Yarg. 11. HD, 03.07.2014, E. 2014/6674, K. 2014/12807. Bkz. Kazancı Bilişim ve İċtihat Bankası.

³¹ Yarg. 20. HD, 20.09.2016, E. 2016/8260, K. 2016/8063; Yarg. 23. HD, 21.04.2016, E. 2015/1823, K. 2016/2550; Yarg. 23. HD, 13.04.2016, E. 2016/1155, K. 2016/2342. Bkz. Kazancı Bilişim ve İċtihat Bankası.

³² Yarg. 13. HD, 17.01.2017, E. 2017/666, K. 2017/142. Bkz. Kazancı Bilişim ve İċtihat Bankası.

³³ Yarg. 17. HD, 02.02.2017, E. 2014/17567, K. 2017/939; Yarg. 17. HD, 24.02.2015, E. 2014/23547, K. 2015/3330; Yarg. 17. HD, 09.02.2015, E. 2014/22133, K. 2015/2234. Aksi yönde: Yarg. 20. HD, 04.05.2016, E. 2016/2888, K. 2016/5125. Bkz. Kazancı Bilişim ve İċtihat Bankası.

³⁴ Yarg. 3. HD, 12.12.2016, E. 2016/2430, K. 2016/14456. Bkz. Kazancı Bilişim ve İċtihat Bankası.

³⁵ Yarg. 15. HD, 24.11.2015, E. 2015/5085, K. 2015/5987. Bkz. Kazancı Bilişim ve İċtihat Bankası.

³⁶ Bu hususa ilişkin olarak bkz. **Nejat Aday**: Avukatın Sözleşmeden Doğan Hukuki Sorumluluğu, İstanbul, 2016, s. 79 vd.

³⁷ Yarg. 13. HD, 17.01.2017, E. 2016/26978, K. 2017/151; Yarg. 13. HD, 03.11.2015, E. 2015/32391, K. 2015/31766; Yarg. 13. HD, 06.11.2014, E. 2014/40852, K. 2014/34627; Yarg. 17. HD, 25.12.2014, E. 2014/24250, K. 2014/19620; Yarg. 20. HD, 18.10.2016, E. 2016/8838, K. 2016/9298. Bkz. Kazancı Bilişim ve İċtihat Bankası.

ettiğimiz bir kararda, avukatın mesleki amaçla hareket ettiğinden bahisle avukatlık sözleşmesi tüketici işlemi olarak kabul edilmemiştir³⁸.

Bir sözleşmenin tüketici işlemi olarak nitelendirilebilmesi ivazlı olmasına bağlı olduğundan, bağışlama ve hatır taşımaları tüketici işlemi olarak kabul edilemez. Özel olarak zikredilmesi gereken bir diğer hukuki işlem ise kefalettir. Yargıtay bir kararında kefaleti tüketici işlemi olarak görmemişken³⁹; bir diğer kararında kefaletin tüketici işlemi olarak kabul etmiştir⁴⁰.

Son olarak değinmek istediğimiz sözleşme tipi ise, finansal kiralama. TKHK m.17/2'de, *“Tüketicinin, kira süresi sonunda bir malın mülkiyetini edinme zorunluluğunun bulunduğu finansal kiralama sözleşmeleri hakkında da bu Bölüm hükümleri uygulanır.”* denilmektedir. Ne var ki, finansal kiralama sözleşmesinin konusunun yatırım malları olduğu durumlarda, yatırım amaçlı hareket eden bir kişiden tüketici olarak bahsetmeye olanak bulunmadığından, finansal kiralama sözleşmesinin bir tüketici işlemi olarak nitelendirilebilmesi mümkün değildir⁴¹. Finansal kiralama sözleşmesinin konusunun tüketim malları olduğu durumlarda ise, yani tüketim leasinginde, kiracı tüketici sıfatını taşıyorsa, ancak bu hâlde işlem tüketici işlemi olarak nitelendirilebilir.

B. Tüketicie Yönelik Uygulamalar

4077 sayılı Kanun'un kapsamında bulunmayan tüketiciye yönelik uygulamalar, 6502 sayılı Kanun ile uygulama alanına dâhil edilmiştir. Bu değişikliğin gerekçesi şu şekilde açıklanmıştır:

“Kanunun kapsamının belirlendiği ikinci maddede “tüketici işlemlerinin” ve “uygulamaların” kapsam dâhilinde olduğu belirtilmiştir. Böylece, kamu tüzel kişileri de dâhil olmak üzere ticari veya mesleki amaçlarla hareket eden veya

³⁸ Yarg. 20. HD, 18.10.2016, E. 2016/8838, K. 2016/9298: *“Davacı ile davalı arasında vekalet sözleşmesi düzenlediği, davacının avukat olup, mesleki amaçla hareket ettiğinden 6502 sayılı Kanun anlamında tüketici sıfatı bulunmadığı anlaşıldığından, bu nedenle, uyumsuzluğun genel hükümlere göre asliye hukuk mahkemesinde görülüp sonuçlandırılması gerekmektedir.”*

³⁹ Yarg. 4. HD, 02.11.2015, E. 2015/11887 K. 2015/12208: *“Bir hukuki işlemin 6502 sayılı Kanun kapsamında kaldırılmasının kabul edilmesi için, yasanın amacı içerisinde yukarıda tanımları verilen taraflar arasında mal ve hizmet satışına ilişkin bir hukuki işlemin olması gerekir. Somut olayda, icra takibine konu olan alacağın dayanağının davalının imzaladığı 10.01.2013 tarihli su aboneliği sözleşme kefaletnamesinden kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Bu durumda davalı kefil olup tüketici sayılamayacağından, 6502 sayılı Yasa'nın tüketiciler için benimsediği hükümlerin somut olayda uygulanamayacağı gözetilerek, işin esasına girilerek sonucuna göre karar verilmesi gerekirken davaya Tüketici Mahkemesi tarafından bakılması gerektiğinden bahisle görevsizlik kararı verilmesi doğru olmayıp bozmayı gerektirmiştir.”*Bkz. Kazancı Bilişim ve İċtihat Bankası.

⁴⁰ Yarg. 20. HD, 30.01.2017, E. 2016/12710, K. 2017/574: *“Somut olayda, davacının davalı banka tarafından dava dışına kullanılan 50.000,00.TL limitli tüketici kredisine kefil olmadığının tespiti ve bu sözleşmedeki kefilliğin iptali talebiyle menfi tespit davası açtığı anlaşılmaktadır. Dava, tüketici kredisi sözleşmesinden kaynaklandığına göre, uyumsuzluğun tüketici mahkemesinde görülüp sonuçlandırılması gerekmektedir.”*Bkz. Kazancı Bilişim ve İċtihat Bankası.

⁴¹ **Mustafa Alper Gümüş:** 6502 Sayılı Tüketici Korunması Hakkında Kanun Şerhi, Cilt 1, Madde:1-46, İstanbul, 2014, s. 11.

onun adına ya da hesabına hareket eden gerçek veya tüzel kişilerin, tüketicilerle sözleşme imzalamadan önce, sözleşmenin kurulması esnasında ve sözleşme imzalandıktan sonra yaptıkları uygulamalar da Kanun kapsamında değerlendirilecektir.

Örneğin, tüketici kredisi verilmeden önce tüketicilere verilmesi öngörülen sözleşme öncesi bilgi formu, devre tatil sözleşmesinin kurulması esnasındaki satış yöntemi veya bir malın satışından sonra o mala ilişkin satış sonrası hizmetler gibi uygulamalar konusunda çıkabilecek uyumsuzluklara bu Kanun hükümleri uygulanacaktır.

Bu hüküm ile özellikle bir hukuki işleme veya sözleşmeye dayanmayan, tüketiciye yönelik haksız ticari uygulamaların da Kanun kapsamında olduğu açıklığa kavuşturulmuş olmaktadır.”

Gerekçeden de anlaşılacağı üzere, sürecin tamamında tüketiciyi koruma gayesi hareket noktası olarak kabul edilmiştir. Mal ve hizmet tanımları arasındaki uyum ve boşluk bırakmama çabasının, tüketici işlemi ve tüketiciye yönelik uygulamalar bakımından da gözetildiğini söylemek mümkündür.

Sürelî yayın kuruluşlarınca düzenlenen promosyon uygulamaları (TKHK m. 53) ve haksız ticari uygulamalar (TKHK m. 62), uygulama kavramı içerisindedir ve Kanun'un kapsamındadır. Ancak gerekçede de ifade edildiği üzere, kavram bunlarla sınırlı değildir. Bir alışveriş merkezinin otoparkına park edilen aracın boyasının çizilmesi örneğinde, alışveriş merkezi işletmesi bu eylem nedeniyle “tüketiciye yönelik uygulama” çerçevesinde sorumlu olacaktır⁴².

Aynı amaca hizmet etmeleri bakımından, tüketiciye yönelik uygulamalar kavramı ile *culpa in contrahendo* kavramının örtüştüğü tespitinde bulunmak mümkündür. Şu kadar ki, *culpa in contrahendo* sözleşmenin kurulmasının öncesindeki safhaya işaret ederken, tüketiciye yönelik uygulamalar sözleşmenin kurulmasından önce, sözleşmenin kurulması esnasında ve sözleşmenin kurulmasından sonraki safhalarının tamamını sarar. Dolayısıyla, tüketiciye yönelik uygulamalar kavramının *culpa in contrahendo* kavramını da içine aldığı ve fakat onunla sınırlı olmadığını söyleyebiliriz.

II. Kanun'un Kapsamının Eleştirisi

A. Temel Mevzuata Uygulama Alanı Bırakılmamıştır

Yukarıda da ifade edildiği üzere, sözleşmenin bir tarafı malı ya da hizmeti ticari veya mesleki amaçlı edinmiyor ise, karşı tarafın tacir, esnaf ya da serbest meslek erbabı olması önemsizdir. Bu hâllerin tamamı Kanun'un uygulama

⁴² Yarg. 13. HD, 10.03.2015, E. 2015/6703, K. 2015/7310. Yargıtay bu kararında her ne kadar tüketici işleminden bahsetmekteyse de, burada hukuki işlem mevcut olmadığından, tüketiciye yönelik bir uygulama söz konusudur.

alanına girmektedir. Başka bir söyleyişle, bir tarafın tüketici diğer tarafın girişimci olduğu tüm hukuki işlemlerde TKHK uygulanacaktır. Bunun mefhumu muhalifinden çıkan sonuç, temel mevzuat olan Türk Borçlar Kanunu'nun uygulanmayacağıdır.

Önemle belirtelim ki 6502 sayılı Kanun, temel mevzuatın herhangi bir hükmünü ilga etmiş değildir. Bilakis kenar başlığı "Diğer Hükümler" olan TKHK m.83'ün ilk fıkrasında, "Bu Kanunda hüküm bulunmayan hâllerde genel hükümler uygulanır." denilerek, Kanun'un genel hükümlerle ilişkisi açıkça düzenlenmiştir. Ne var ki anılan hükmün ikinci fıkrasında, "Taraflardan birini tüketicinin oluşturduğu işlemler ile ilgili diğer kanunlarda düzenleme olması, bu işlemin tüketici işlemi sayılmasını ... engellemez" denilmek suretiyle, bir tarafın tüketici diğer tarafın girişimci olduğu tüm hukuki işlemler ve tüketiciye yönelik uygulamalar, Kanun'un kapsamı içerisine almıştır.

Açıklamalardan anlaşılacağı üzere, 6502 sayılı Kanun, temel mevzuat olan Türk Borçlar Kanunu'nun uygulama alanını önemli ölçüde daraltmıştır. Kamu İhale Kanunu, İş Kanunu gibi düzenlemelerle zaten budanmış olan Türk Borçlar Kanunu'nun uygulama alanının, 6502 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesiyle birlikte, yeni bir otomobil almak amacıyla aracını satan kişi ile bu aracı kişisel kullanımı için alan kişi arasındaki hukuki ilişkiye uygulanacak kadar daraldığını söylemek, mübalağa etmek olmayacaktır.

Kanun'un uygulama alanının bu denli geniş tutulmasının, tüketicinin korunması fikrinin altında yatan sebeple uyuşmadığını da buradaki açıklamalarımıza ekleyelim. Gerçekten de, avukat ile müvekkil, doktor ile hasta, terzi ile müşteri arasındaki ilişkilerde, avukat, doktor, terzi güçlü değildir ki; müvekkil, hasta ya da müşteri korunmaya layık olsun ve bu hukuki işlemler Türk Borçlar Kanunu'nun uygulama alanından çıkartılarak, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un uygulama alanına dâhil edilsin! Tam bu noktada, *Serozan'ın* yürürlükteki 6502 sayılı Kanun'a nazaran daha dar bir uygulama alanı olan 4077 sayılı Kanun'a getirdiği eleştiriye yer vermek gerekir⁴³:

"Tüketicinin korunmasının en ileri noktasına götürüldüğü Batı'da bile, yurttaşın mühendislere, mimarlara, muhasebecilere, avukatlara, sanatçılara, kalfalara, kunduracılara, boyacılara, otomobil tamircilerine, tesisatçılara, elektrikçilere, doktorlara ve benzeri iş edimi borçlularına karşı özel tüketiciyi koruma yasalarıyla korunmasına rastlanmaz; ancak tüketicinin turistik gezi düzenleyen seyahat acentelerine, özel eğitim kursları düzenleyen dershanelere ve bir de sigortacılara karşı özel yasalarla korunmasına rastlanır. Kimi kime karşı koruyacağının ayırında olmayan yasa koyucumuzun böyle bir korumayı nasıl gerçekleştirebileceğini tutarlı bir biçimde planlaması kendisinden nasıl

⁴³ Serozan, s. 596-597.

beklenebilirdi ki? Gerçekten, düpedüz gülünç bir hayalden ibarettir tüketicinin korunması kurallarının dışçilere, otomobil tamircilerine, lostra salonlarına, heykeltıraşlara, kalorifercilere, taksi şoförlerine karşı uygulanması.”

Bu eleştirileri görmezden gelen Türk kanun koyucusu, Kanun'un uygulama alanını genişletme yoluna gitmiş ve temel mevzuat olan Türk Borçlar Kanunu'na neredeyse hiçbir uygulama alanı bırakmamıştır. Şunu da belirtelim ki, 6502 sayılı Kanun'un uygulama alanının bu denli geniş tutulması, onun getirdiği çözümlerin TBK'ya nazaran çok daha yerinde olduğu şeklinde yanlış bir algıya da neden olabilir. Ancak, TBK'nın genel işlem koşullarına ilişkin hükümleri ile TKHK'nın haksız şartlara ilişkin hükümleri mukayese edildiğinde, konuya ilişkin TBK hükümlerinin, daha kapsayıcı ve koruyucu olduğu görülmektedir⁴⁴. Öte yandan, TKHK'nın ayıplı mal ve hizmetlere ilişkin ve taksitle satış ile ön ödemeli satışa ilişkin hükümleri ile hedeflenen amaca, TBK'nın ayıptan sorumluluk ve kısmi ödemeli satış hükümleri ile ulaşmak pekâla mümkündür. Zira TKHK, anılan konularda tüketiciyi TBK'ya nazaran daha fazla korumamaktadır.

B. Usul Hukukunda Birçok Problem Meydana Gelmiştir

Yargı faaliyetinde asıl olmaları hasebiyle “asliye” adını alan asliye hukuk mahkemelerinin, asıl olma özelliklerinin 6502 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesiyle birlikte ortadan kalkmış vaziyettedir. Hakikaten, “*Tüketici işlemleri ile tüketiciye yönelik uygulamalardan doğabilecek uyumsuzluklara ilişkin davalarda tüketici mahkemeleri görevlidir*” diyen TKHK m.73/f.1 ve “*Taraflardan birini tüketicinin oluşturduğu işlemler ile ilgili diğer kanunlarda düzenleme olması ... bu Kanunun görev ve yetkiye ilişkin hükümlerinin uygulanmasını engellemez*” diyen TKHK m.83/f.1 karşısında, artık asıl yargı yeri asliye hukuk mahkemeleri değil; tüketici mahkemeleridir. Görüldüğü üzere 6502 sayılı Kanun Türk Borçlar Kanunu'nun yanı sıra Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na da etki etmekte, onun da önüne geçmektedir. Kanun koyucunun, bu sonucu bilinçli bir şekilde isteyip isteyemediğini bilmemiz mümkün değil; ancak usul hukukunun temel taşlarını yerinden oynatan böyle bir değişiklik yaparken, çok daha temkinli davranılması gerektiği tartışmasızdır.

Kanun'un uygulama alanının gerekli hazırlıklar yapılmaksızın genişletilmesi, tüketici mahkemelerindeki iş yükünü de arttırmıştır. Tüketici mahkemelerinin yetersizliği sebebiyle, İstanbul'da bir yıldan da fazla bir süreye duruşma günü verilebilmektedir⁴⁵. Tüketici sorunları ile ilgili ihtilafların ivedilikle ve basit bir

⁴⁴ **Haluk Burcuoğlu:** “6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Bazı Yönlerden 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu Karşısında Değerlendirilmesi”, Tüketici Hukuku Konferansı, 5-6 Aralık 2015, Makaleler – Tebliğler, Hüseyin Can Aksoy (Ed.), Ankara, 2016, s. 45.

⁴⁵ Bu hususa ilişkin olarak bkz. **Gümüş**, s. 10.

şekilde çözülmesi amacıyla yola çıkılan ve bunun için de tüketici mahkemeleri adıyla özel mahkeme kuran bir düzenlemenin, tüketicilerin hak arama hürriyetini etkin bir biçimde kullanılmalarını da engellemesi, ancak ironik sıfatıyla nitelendirilebilir.

6502 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden önce, TTK'da düzenlendiği için asliye ticaret mahkemelerinde görülen taşıma sözleşmeleri, artık tüketici mahkemelerinin görev alanındadır. Artan iş yükü ile boğuşan tüketici mahkemelerinden, hukukun muhtelif alanlarına da hâkim olması beklenmektedir. Bu durumun, görev ve işbölümü ile amaçlanan faydayı ortadan kaldırdığı açıktır.

Bu başlık altında değinmek istediğimiz son husus, tapu iptal ve tescil davalarıdır. Yukarıda da ifade edildiği üzere, konut veya tatil amaçlı taşınmaz mallar tüketici işleminin konusunu oluşturabilir⁴⁶. Bu taşınmazların satışına ilişkin çıkan ihtilaflar ve bu arada tapu iptal ve tescil davaları da, tüketici mahkemelerinin görev alanındadır⁴⁷. Ne var ki, tapu iptal ve tescil davaları, tüketici mahkemelerinde geçerli olan ve yargılamanın basit ve hızlı yapılmasını sağlayan basit muhakeme usulünün ruhuna aykırı davalar⁴⁸. Tüketici mahkemelerine ilişkin uyumsuzlukların harçtan da muaf olduğu hesaba katılırsa (TKHK m.73/f.2), konut veya tatil amaçlı taşınmaz mallara ilişkin ihtilafların tamamını tüketici mahkemelerinin görev alanında bırakmanın, amacı aşan bir düzenleme olduğunu söylemek mümkündür⁴⁹.

C. Uygulama Alanının Genişliği Mükerrer Cezalar Verilmesine Neden Olmaktadır

Meseleye salt madalyonun bir yüzünden yaklaşılarak Kanun'un uygulama alanının belirlenmesi, uygulamada da birçok soruna yol açmaktadır. Burada telekomünikasyon sektörüne ilişkin sorunlar üzerinde durmak istiyoruz.

5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanununa dayanılarak hazırlanan Elektronik Haberleşme Sektöründe Tüketici Hakları Yönetmeliği'nin⁵⁰ 18. maddesinin 2. fıkrası ile 6502 sayılı TKHK'ya dayanılarak çıkarılan Abonelik Sözleşmeleri Yönetmeliği'nin⁵¹ 24. maddesi, aynı konuyu düzenlemektedir.

⁴⁶ Bkz. yuk. I A 3.

⁴⁷ Bu hususa ilişkin olarak bkz. **Seda Özmumcu**: "6502 Sayılı Tüketicinin Korunması hakkında Kanun'un Hükümleri ve Yargıtay Kararları Çerçevesinde Tüketici Mahkemelerinin Görev Alanına Giren Uyuşmazlıklara Genel Bir Bakış", Prof. Dr. Hakan Pekcanitez'e Armağan, Dokuz Eylül ÜHFD, C. 16, Özel Sayı 2014, s. 846 vd. Ayrıca bkz. Yarg. 13. HD, 26.02.2013, E. 2013/4125, K. 2013/4410. Karar için bkz. Kazancı Bilişim ve İctihat Bankası.

⁴⁸ Bu hususa ilişkin olarak bkz. **Mehmet Akif Tutumlu**: "Taşınmaz (Konut) Davalarının Tüketici Mahkemelerinde Görülmesinin Koşulları", Terazi Hukuk Dergisi, 2006/9, s. 48.

⁴⁹ Bu hususa ilişkin olarak bkz. **Şebnem Akipek**: "Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Çerçevesinde Kredi Kartları", Ankara ÜHFD, C. 52, 2003/3, s. 112.

⁵⁰ RG 28.07.2010, S. 27655.

⁵¹ RG 08.03.1995, S. 22221.

Anılan hükümler uyarınca fesih talebi, bildirim ulaştığı tarihten itibaren en geç yedi gün içerisinde yerine getirilmelidir. Şayet satıcı ya da sağlayıcı bu yedi günlük süre içerisinde fesih talebini yerine getirmezse, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu, Elektronik Haberleşme Sektöründe Tüketici Hakları Yönetmeliği'ne; Gümrük ve Ticaret Bakanlığı ise, Abonelik Sözleşmeleri Yönetmeliği'ne dayanarak, satıcı ya da sağlayıcıya idari para cezası uygulanmaktadır.

Yine, taahhütlü aboneliğin süresinden önce feshi konusunun düzenlendiği Abonelik Sözleşmeleri Yönetmeliği'nin 16. maddesi ile Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu'nun 2013/DK-THD/14 sayılı kararı aynı doğrultudadır. Şu anda her iki kurum aynı konudan denetim yapmakta ve aykırılık tespit ettiğinde idari para cezası uygulamaktadır.

Açıklamalardan da anlaşılacağı üzere, satıcı ya da sağlayıcı aynı eylem nedeniyle iki kez idari para cezası ödemek zorunda kalmaktadır. Bu cezaların tek bir aboneyle sınırlı olmadığı; sayısı milyonlara yaklaşan abone ile ilgili ceza verildiği göz önünde alındığında, sorunun ne denli büyük olduğu daha iyi anlaşılacaktır. Belirtmek gerekir ki, *“Bu Kanuna göre idari yaptırım uygulanması, diğer kanunlar gereği yapılacak işlemleri engellemez.”* diyen 6502 sayılı Kanun'un 77. maddesinin 20. fıkrası, mükerrer cezaları engellemek bir yana bunların önünü açmaktadır.

Mesafeli satışlarla ilgili olarak Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu, katma değerli servislerle ilgili usul ve esasları uzun bir süredir belirlemesine rağmen, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı bu servisleri mesafeli satış olarak kabul etmekte ve mevzuata aykırılık nedeniyle idari para cezası uygulamaktadır. Oysa satıcı/sağlayıcının burada yaptığı şey, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu'nun düzenlemelerine uygun davranmaktan başka bir şey değildir. Bu bakımdan, *“Faaliyetlerini, kanun veya yetkili makamlar tarafından verilen izinle yürütmekte olan kişi veya kuruluşların hazırladıkları sözleşmelere de niteliklerine bakılmaksızın bu madde hükümleri uygulanır”* hükmünü amir TKHK m.5/f.5'in, düzenleyici kurumları da içine aldığı söylemek mümkündür. Ne var ki, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu tarafından onaylanan ve sektördeki tüm işletmecilerin kullanmak zorunda olduğu abonelik sözleşmeleri nedeniyle, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı idari para cezası uygulayabilmektedir.

Sözün özü, sektörü tanıyan ve buna uygun çözümler oluşturan kurumların yaptığı düzenlemelerin de, tüketici mevzuatı karşısında uygulama alanı kalmamıştır.

D. Üreticinin Sorumluluğunun Kapsam Dışında Bırakılması Önemli Bir Eksiklik

6502 sayılı Kanun, yalnızca uygulama alanının genişliği ile değil ve fakat bazı yönlerden dar olması nedeniyle de eleştiriye açıktır. Gerçekten de, 4077 sayılı Kanun'un kapsamında olan imalatçı-üretici kavramı ve bu kişilerin sorumluluğuna⁵², 6502 sayılı Kanun'da yer verilmemiştir. Dolayısıyla, bir malda mevcut olan ve/veya piyasaya sürüldüğü anda mevcut olduğu halde sonradan ortaya çıkan vasıf noksanlıklarının vücut bütünlüğüne ve/veya başka mallara verdiği zararlardan doğan sorumluluk, 6502 sayılı TKHK'nın uygulama alanının dışındadır. Üretici-imalatçının sorumluluğu kapsamında yansıma zarara uğrayan kişiler, genel hükümlere müracaat etmek ve kusursuz sorumluluk uyarınca zararlarının tazmini talep etmek zorunda bırakılmıştır.

Şu hâlde 6502 sayılı Kanun'un, korunmaya layık olan sözleşme tarafını, 4077 sayılı Kanun'a nazaran korumasız ve elverişsiz bir yola sürüklediği ifade edilebilecek durumdadır. Avukat ile müvekkil, doktor ile hasta arasındaki hukuki ilişkiyi Kanun kapsamına alıp, tüketici mahkemesini de görevli olarak belirledikten sonra; üretici-imalatçının sorumluluğunu Kanun'un uygulama alanı dışında bırakmak ve bu talepler için asliye hukuk mahkemesini görevli olarak kabul etmenin mantıklı bir izahı olamayacağı kanısındayız.

E. Hukuk Eğitiminin Yeniden Ele Alınması Gerekmektedir

6502 sayılı Kanun'un kapsamının genişliği ve özel bir düzenleme olması nedeniyle somut olaylara öncelikli olarak uygulanması, hukuk eğitiminin de gözden geçirilmesini zorunlu kılmaktadır. Tüketici hukuku, ülkemizin çoğu hukuk fakültesinde seçimlik ders olarak okutulmaktadır. Bazı fakültelerde ise, böyle bir seçimlik ders dahi bulunmamaktadır. Bu durum öğrencilerin uygulamada en sık karşılaşacağı hukuki düzenlemeyi hiç görmeden ve tetkik etmeden fakülten mezun olması anlamına gelmektedir.

Konunun önemine binaen, Borçlar Hukuku Özel Hükümler dersinin bir kısmı TKHK'ya ayrılmaya başlanmışsa da, bunun yeterli olmayacağı açıktır. Öğrencilerin seçimlik derslere de bakış açısı malum olduğu üzere, tüketici hukukunun, ders saati arttırılarak zorunlu bir ders haline getirilerek programa eklenmesi faydalı olacaktır.

Yeri gelmişken şunu ifade edelim ki tüketici hukuku, borçlar hukuku, ticaret hukuku, usul hukuku, idare hukuku, ceza hukuku ve rekabet hukuku gibi hukuk dallarının kesişim kümesinde yer alan, disiplinler arası bir bilim dalıdır. Dolayısıyla, tüketici hukukunun bütünüyle ne özel hukuka dâhil olduğu

⁵² Bu hususta bkz. **Emrah Kulaklı**: Ürün Sorumluluğu ve Ayıp Kavramı, İstanbul, 2009, s. 35 vd.

söylenbilir ne de kamu hukukuna⁵³. Bu husus gözetilerek, tüketici hukuku anabilim dalı kurulması ve tüketici hukuku dersinin bu anabilim dalı öğretim üyeleri tarafından anlatılmasının doğru olacağı düşüncesindeyiz.

SONUÇ

Kanun koyucu, 6502 sayılı Kanun'un uygulama alanını belirlerken, ne kadar çok işlem ve uygulamayı kapsam içerisine alırsak o kadar iyi mantığıyla meseleye yaklaşmıştır. Ne yazık ki varılan noktada, bunun doğru bir yaklaşım olmadığı ortadadır. Tüketici sorunlarının hızlı ve seri bir şekilde çözülmesi amacıyla kurulan tüketici mahkemeleri ağır iş yükü altındadır. Bu durum, tüketicilerin hak arama hürriyetlerini de sınırlandırmaktadır.

Avukat ile müvekkil arasındaki ilişkide, müvekkilin güçsüz olduğu düşüncesi ile onu korumaya layık gören kanun koyucu, üretici-imalatçının sorumluluğuna Kanun'da yer vermeyerek, yansıma zarara uğrayan kişiyi genel hükümlere müracaat etmek zorunda kalmıştır. Kanun koyucu “efradını cami, ağyarını mani” ifadesinin tam aksinde hareket ederek; kapsam içerisine alması gereken konuları almamış; almaması gerekenleri ise almıştır.

Uygulama alanı belirlenirken, meseleye yalnızca madalyonun bir yüzünden yaklaşmış olması da, Kanun'a yöneltilebilecek bir diğer eleştiridir. Aynı konuyu düzenleyen hükümler nedeniyle, mükerrer cezalar uygulanmakta ve bir kurumun onay verdiği sözleşmeye, bir diğer kurum idari para cezası uygulayabilmektedir.

Şu aşamada kanun koyucudan beklenen şey, ivedilikle harekete geçerek anılan sorunları çözüme kavuşturmasıdır. Kanaatimizce, revizyon ile Kanun'a yama yapmaktansa, tüm paydaşların üzerinde mutabakata varabileceği yeni bir taslak metin hazırlanmalı ve bunun kamuoyunda tartışılmasına müsaade edilerek, söz konusu taslak yasalaştırılmalı ve böylelikle 6502 sayılı Kanun yürürlükten kaldırılmalıdır.

KAYNAKÇA

ADAY, Nejat: Avukatın Sözleşmeden Doğan Hukuki Sorumluluğu, İstanbul, 2016.

AKİPEK, Şebnem: “Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Çerçevesinde Kredi Kartları”, Ankara ÜHFD, C. 52, 2003/3.

AKİPEK, Şebnem: Milli Şerh – 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi, Hakan Tokbaş / Özlem Tüzüner (Ed.), İstanbul, 2016.

⁵³ Bu hususta bkz. **Mehmet Demir**: Kapıdan İşlemlerde Tüketiciyi Koruyan Geri Alma Hakkı, Ankara, 2001, s. 7. Yazar, tüketici hukukunu, üçüncü hukuk dalı olarak gelişen sosyal hukukun bir dalı olarak kabul etmektedir.

- ASLAN, İ. Yılmaz: Tüketici Hukuku Dersleri, Bursa, 2014.
- AYDOĞDU, Murat: Tüketici Hukuku Dersleri, Ankara, 2015.
- BURCUOĞLU, Haluk: “6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’un Bazı Yönlerden 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu Karşısında Değerlendirilmesi”, Tüketici Hukuku Konferansı, 5-6 Aralık 2015, Makaleler – Tebliğler, Hüseyin Can Aksoy (Ed.), Ankara, 2016.
- DEMİR, Mehmet: Kapıdan İşlemlerde Tüketiciyi Koruyan Geri Alma Hakkı, Ankara, 2001.
- GÜMÜŞ, Mustafa Alper: 6502 Sayılı Tüketici Korunması Hakkında Kanun Şerhi, Cilt 1, Madde:1-46, İstanbul, 2014.
- KULAKLI, Emrah: Ürün Sorumluluğu ve Ayıp Kavramı, İstanbul, 2009.
- OĞUZMAN, M. Kemal / BARLAS, Nami: Medenî Hukuk, Giriş-Kaynaklar-Temel Kavramlar, İstanbul, 2008.
- ÖZEL, Çağlar: Tüketicinin Korunması Hukuku, Ankara, 2014.
- ÖZMUMCU, Seda: “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması hakkında Kanun’un Hükümleri ve Yargıtay Kararları Çerçevesinde Tüketici Mahkemelerinin Görev Alanına Giren Uyuşmazlıklara Genel Bir Bakış”, Prof. Dr. Hakan Pekcanitez’e Armağan, Dokuz Eylül ÜHFD, C. 16, Özel Sayı 2014.
- SEROZAN, Rona: “Tüketiciyi Koruma Yasasının Sözleşme Hukuku Alanındaki Düzenlemesinin Eleştirisi”, Yasa Hukuk, İçihat ve Mevzuat Dergisi, C. XV, S. 173/4, Mayıs 1996.
- TUTUMLU, Mehmet Akif: “Taşınmaz (Konut) Davalarının Tüketici Mahkemelerinde Görülmesinin Koşulları”, Terazi Hukuk Dergisi, 2006/9, s. 48.